

Podkast om Aasta Hansteen: «Alt som er revolusjonært og synes umulig, er jeg med på!»

Aasta Hansteen var en som brøt med samtidens kvinneideal. – Man ser ofte de kvinnene som ikke passer inn, særlig i kunsthistorien, blir skrevet ut, sier Marit Paasche i den nye episoden av Kjønnsavdelingen.

For kvinnesakspioneren Aasta Hansteen kunne religionen være en kilde til frigjøring. Maleri av Marie Hauge, 1903., Eier: Drammens Museum

I 1843 begynner den unge Aasta Hansteen på malerutdannelse. Først under Johan Gørbitz. Senere drar hun til Düsseldorf, og fortsetter utdannelsen der. Blant hennes samtidige studenter i kunstnerkolonien, var Tiedemand og Gude.

– Det var begrensninger på hvilken type motiv det var akseptert for kvinner å holde på med. De skulle gjerne arbeide i små format med portretter eller blomster, forteller Marit Paasche.

– De skulle ikke bevege seg mot de mer avanserte sjangerne som historiemaleri eller religiøse motiv. Men det var dette Aasta Hansten *ville*.

Kunsthistoriker Marit Paasche er aktuell med boka «Søvn og lykke» med et kapittel om kunstneren og kvinnesakskvinnen Aasta Hansteen – født Asta Hansteen, og intervjuet i siste episode av Kildens podkast Kjønnsavdelingen. Her analyserer hun Hansteens kunst, men også hennes rolle i «Det moderne gjennombruddet».

«En urolig ånd»

Hansteen skifter fornavn etter hvert som hun blir aktiv i målrørsla, hun synes Aasta klinger mer norsk. Selv om Hansteen særlig minnes i dag som kvinnesakskvinne, var hun også maler, med en hel del suksess:

Portrettet hennes av faren, professor Christian Hansteen, blir kjøpt inn Nasjonalmuseet. Hun representerer Norge på verdensutstillingen i Paris.

Asta Hansteens portrett av faren, professor Christopher Hansteen. Bildet ble stilt ut på Verdensutstillingen i Paris i 1855, der Aasta Hansteen var første og eneste norske kvinne som var representert. Dette var Hansteens mest anerkjente maleri, som senere ble kjøpt av Nasjonalgalleriet. Asta Hansteen var den første kvinnelige kunstneren som ble kjøpt inn av Nasjonalgalleriet. Foto: Nasjonalmuseet

Likevel er hun «knappt nevnt i norsk kunsthistorie», skriver Paasche i boka. Det gjør at kildematerialet om henne er både rikt, men også sparsomt. Samtidig er det ladet med beskrivelser av personligheten hennes, som også har informert hvordan Hansteen blir husket: «Eksentrisk», «unormal», «en urolig ånd».

Paasche forteller at hun ble sjokkert over å lese omtalen av Aasta Hansteeen i brev fra hennes samtidige kunstnerkolleger. For eksempel August Cappelen, som beskriver henne som «litt

styggere» enn hennes far, og Hans Gude som skriver at hun «kommer i krig med alle hun er i berøring med».

En ny podkastsesong fra Kilden kjønnsforskning.no

Den nye podkastserien handler om kvinner som forandret Norge, og formidle fra kvinnehistorie.no. Nettstedet eies og driftes av Kilden kjønnsforskning.no. Serien har fått støtte fra Fritt Ord, og den ligger også ute på Spotify.

Bildet i episoden er selvportrettet Aasta Hansteen malte i 1844. Et djervt valg for en 19-åring, mener Marit Paasche i sin kommende bok.

«En kvinne»

I 1869 kommer «The subjection of women» av John Stuart Mill, trolig forfattet sammen med Harriet Taylor Mill, hans kone.

Aasta Hansteen forfatter flere leserbrev som kommer på trykk i Dagbladet – signert «En kvinne». Hun kaster seg inn i kvinnesaken. Hun engasjerer seg i den religiøse debatten som følger Mills bok, og skriver «Kvinnen skapt i Guds bilde», som kan beskrives som tidlig feministisk teologi.

– Hun var jo kristen, og mente at kristendommen opprinnelig var frigjørende for kvinner. Men hun var motstander av reaksjonære prester som etter hennes syn ødela kristendommen, sier Trine Rogg Korsvik.

Korsvik har skrevet om Hansteen på kvinnehistorie.no, som driftes av Kilden kjønnsforskning.no.

– Hansteen var det man ville kalle en forskjellsfeminist, hun mente at kvinner og menn var veldig forskjellige fra hverandre, og hadde forskjellige oppgaver, fortsetter hun.

– Hun mente at de ikke bare var likeverdige, men også at kvinner på mange måter var bedre enn mennene. Dette var noe hun etter hvert også framførte på foredragene sine.

Hansteen blir også den første kvinnen som reiser på en slik foredragsturne, og taler offentlig.

I et intervju i Dagbladet sier hun senere: «Alt som er revolusjonært og synes umulig, er jeg med på!»

«Baronessesaken» - Norges første metoo-sak

I 1875 kom den svenske baronessen Jaquette Lijenkrantz til Norge. Hun hadde blitt gravid med en norsk student som deretter lot henne i stikken. Men skammen nekter hun å bite i seg. I stedet

deler hun hele historien i pamfletter og hefter med den norske offentligheten. Aasta Hansteen blir hennes allierte, og sammen starter de foreningen Nemesis.

– Det er en veldig interessant bruk av offentligheten, sier Marit Paasche.

De forteller om hvordan Liljencranz ble sviktet, offentlig på en måte som gjør at det kan beskrives som Norges første metoo-sak.

– Og hun peker på at dette er ikke, og bør ikke, og skal ikke være kvinnens skyld og skam. Og så skriver hun, publiserer disse fire heftene, som er en slags føljetong, hvor hun offentliggjør alt som har skjedd i saken, og hun navngir folk. Så det er en slags offentlig skittentøysvask, om er ganske er fascinerende.

Disse heftene, de gjennomsyres av et veldig klart politisk program, sier Paasche. Det handler om å endre ekteskapsloven, og styrke kvinners rettigheter. Og begge de to ønsker at kvinner og menn skal likebehandles, juridisk sett.

I Nemesis er Hansteen både president og formann, og den tiltrekker seg mange unge kvinner. Selv om Hansteen og Liljenkrantz er fra borgerskapet, får saken en folkelig appell.

– Det interessante er at når det er sånne saker som går på vold mot kvinner og seksuell utnyttning av kvinner, så appellerer det veldig bredt også til tjenestejenter og fabrikkjenter, sier Korsvik.

«Frøken ridepisk»

Hansteen ble også trakassert, blant annet av gategutter, ifølge Tove Mohr, Katti Anker Møllers datter. Møller var nær venn av Hansteen, og omtalt som mannevond.

Hun blir beryktet for å bære paraply, og får tilnavnet «Frøken ridepisk» og «Tante Ulrikke» i skuespillet av Gunnar Heiberg.

Hansteens hissige framferd mot menn gjorde henne til en kjent skikkelse i bybildet i 1890-årene, og en yndet modell for anekdoter og karikaturtegnere. Karikatur av Olaf Gulbransson i vittighetsbladet Tyrihans, 1899. Faksimile fra Furier er også kvinner

Paasche er opptatt av språket som blir brukt om kunstneren Aasta Hansteen, og om måten disse gjenstandene har blitt nesten mytiske i fortellingen om henne. De har preget ettermælet hennes som kunstner, tror hun.

– Det som har vært så fascinerende med å jobbe med Aasta Hansteen, er at hun er en som klusser og forstyrrer med samfunnets rådende manus for lykke. Hun er en som ikke passer inn. Og det ser man ofte, at de kvinnene som ikke passer inn, særlig i kunsthistorien, blir skrevet ut. De får veldig liten plass.

Se også

- [Aasta Hansteen – Norges første feministiske aktivist](#)

Meldinger ved utskriftstidspunkt 22. oktober 2026, kl. 23.44 CEST

Det ble ikke vist noen globale meldinger eller andre viktige meldinger da dette dokumentet ble skrevet ut.